

ISTRAGA O ZAKLETVAMA I IZJAVAMA U VEZI SA MULTIKULTURALNOM ZAJEDNICOM

USLOVI PREPORUKE

Zakonodavna Skupština Viktorijskog parlamenta zatražila je od Komisije za reformu zakona Parlamenta Viktorije da istraži sistem zakletvi i zaklinjanja u viktorijskim sudovima i pravljenje statutarne deklaracije i afidavita u vezi sa *multikulturalnom zajednicom*. Iako nije ograničena samo na njih, komisija treba razmotriti slijedeća pitanja:

- (a) značaj sakralnih tekstova svjedocima, drugim strankama i članovima porote određenih vjroispovijesti.
- (b) priprema dovoljnog broja odgovarajućih tekstova i minimalnih standarda u vezi s tim za sve viktorijske jurisdikcije.
- (c) priprema obuke o kulturalnoj obavještenosti za svo sudsko osoblje i osobe pred kojima se prave afidaviti i razvijanje prikladne, senzitivne prakse od strane takvih osoba i
- (d) da li su slojevi ili grupe ljudi kojima je trenutno dozvoljeno da budu svjedoci afidavita i statutarne deklaracije, dovoljno dostupni i da li odražavaju raznolikost viktorijske zajednice.

Ovaj informativni letak ima za cilj pomoći organizacijama i pojedincima koji žele sačiniti pisanu predložku i/ili koji žele dati usmeni iskaz pred komisijom na javnom saslušanju. Jedina svrha pitanja u ovom papiru je da posluže kao pokazatelj za predmete koje će komisija procijeniti te ih ne treba iscrpno razmatrati.

TREKUTNI ZAKON O ZAKLETVAMA I IZJAVAMA

Prije davanja usmenog iskaza na sudu ili tribunalu, svjedok se mora zakleti ili izjaviti da će iskaz koji će dati biti istina. Zakletva ili izjava se traži i od članova porote i osoba koje daju

pismenu izjavu sudu (u formi "afidavita" o čemu se govori ispod). Zbog toga je zakletva ili izjava pravno sredstvo kojim se osigurava istinitost iskaza svjedoka.

Glavni zakonski spis u Viktoriji o sistemu zakletvi i zaklinjanja te pravljenja afidavita i statutarne deklaracije je Zakon o svjedočenju 1958 (Vic).

Polaganje zakletve

Glavni vid polaganja zakletve je zakleti se na Bibliju počevši riječima: "Kunem se svemogućim Bogom." U skladu sa Zakonom o svjedočenju sudski službenik zaklinje u tom maniru "bez pitanja:"

- osim ako osoba koja treba biti zakleta dobrovoljno odbija da se zakune (ili je fizički nesposobna da to učini).
- osim u slučaju kada sudski službenik ima razlog smatrati da standardni način zaklinjanja (zaklinjanje na Bibliju) ne obavezuje savjest osobe koja treba biti zakleta.

Ipak, *Zakon o svjedočenju* predviđa da se zakletva može obaviti na druge načine, u maniru koji odgovara vjerskom opredjeljenju osobe. Zakon predviđa: "svaka zakletva može se obaviti u svakom maniru koji je trenutno zakonit." Različiti oblici zakletve koji se mogu obaviti u takvim slučajevima nisu definisani Zakonom ali mogu se nalaziti u proceduralnim vodičima za sudske podvornike i pomoćnike te ostale koji su ovlašteni da vode zakletvu i izjavu.

Davanje izjave

Zakon o svjedočenju dozvoljava svjedoku i drugima da daju izjavu umjesto zakletve u slučaju kada:

- osoba odbije da se zakune; ili
- u uslovima nije moguće prihvatljivo, bez neugodnosti i zastoja, provesti zaklinjanje osobe u maniru koji je prikladan vjerskom ubjeđenju osobe.

Sadržaj izjave ne poziva se na Bibliju ili na bilo koji vjerski tekst. Umjesto navoda: "Kunem se svemogućim Bogom," osoba počinje riječima: "Ja A.B. svečano, iskreno i istinito izjavljujem i potvrđujem ..."

Zakon o svjedočenju predviđa da izjava ima "istu snagu i posljedicu kao i kada se osoba zakune." Važno je napomenuti da na valjanost zakletve ne utiče činjenica ako osoba nije religiozna.

DISKUTABILNA PITANJA

Prije ispitivanja četiri dijela uslova preporuke, važno je razmotriti globalna pitanja koja će uticati na sveopšti zaključak istrage. Ključno pitanje koje će komisija razmotriti je trebamo li uopšte nastaviti sa vjerskom zakletvom ili sistem zakletvi trebamo zamijeniti sa izjavom ili svečanim obećanjem da će se govoriti istina.

Ključna globalna pitanja

Mislite li da:

- su trenutna pravila u Zakonu o svjedočenju prikladna(npr. zaklinjanje na Bibliju kao osnovni vid zakletve ali prihvatanje i drugih vjerskih zakletvi i izjava).
- zaklinjanje na Bibliju kao osnovni vid zakletve, treba ukinuti a odnositi se treba samo na odgovarajuću vjersku zakletvu koja obavezuje savjest osobe.
- sistem polaganja zakletve (sa Biblijom ili drugim sakralnim tekstom) treba zamijeniti nereligioznom izjavom ili svečanim obećanjem da će se reći istina.

Značaj sakralnog teksta svjedocima, drugim strankama i članovima porote određenih vjeroispovjesti

U ovom dijelu istrage komisija će razmotriti koliki značaj osobe raznih religija pridaju sakralnim tekstovima kada se od njih traži da polože

zakletvu. Komisija je naročito zainteresovana za komentare na slijedeća pitanja:

- Koliko je ljudima važno da budu u stanju položiti zakletvu sa sakralnim tekstom svoje vlastite religije? Na primjer, da li bi pripadnici određene kulturne i vjerske skupine smatrali da zakletva ili izjava, koja ne uzima u obzir njihovu vjeroispovjest, obavezuje njihovu savjest? Da li ljudi smatraju da polaganje zakletve, koja je prikladna njihovoj vjeroispovjesti, odražava njihovu slobodu upražnjavanja vlastite religije?
- Koji postupci su vezani za polaganje zakletve sa sakralnim tekstom? Na primjer, postoje li određeni rituali prilikom vođenja procedure sa sakralnim tekstom na koje se mora paziti da bi zakletva bila pravosnažna? U kojoj mjeri sudije, sudski službenici i drugi shvataju i prihvataju ove postupke?

Priprema dovoljnog broja odgovarajućih tekstova i minimalnih standarda u vezi s tim za sve viktorijske jurisdikcije

U ovom dijelu istrage komisija će razmotriti postoji li trenutno *adekvatan broj sakralnih tekstova i popratnih smjernica* za korištenje takstova i popratnih rituala u viktorijskim sudovima i tribunalima? Takođe će se istražiti u kojoj mjeri je trenutni opseg istih tekstova i popratnih standarda te koliko bi trebao biti, na raspolaganju kod drugih koji su ovlašteni posvjedočiti afdavite (advokati, mirotvorne sudije, pripadnici policije, članovi parlamenta itd). Komisija bi željela čuti šta svjedoci misle o slijedećim i sličnim pitanjima:

- Koji sakralni tekstovi su trenutno na raspolaganju u viktorijskim sudovima i tribunalima? Zavisli li praksa od toga o kome sudu ili tribunalu je riječ? Koji sakralni tekstovi su na raspolaganju kod advokata i drugih lica ovlaštenih posvjedočiti afdavite?
- Ako mislite da bi sakralne tekstove trebalo staviti na raspolaganje, koje od njih bi trebalo, kao minimum, držati u sudovima i tribunalima te kod advokata i drugih lica ovlaštenih posvjedočiti afdavite?

- Koje druge (ako ih ima) minimalne standarde bi trebalo imati kod polaganja zakletve i izjave od strane osoba različitog kulturnog i vjerskog porijekla? Na primjer, trebaju li sudovi i tribunali omogućiti informacije svjedocima, porotnicima itd. o različitim načinima na koje oni mogu položiti zakletvu?

Priprema obuke o kulturalnoj obavještenosti za svo sudsko osoblje i osobe pred kojima se prave afdavit?

U ovom dijelu istrage komisija će razmotriti obuku o kulturalnoj obavještenosti koja se nudi sudijama, sudskom osoblju i drugim licima ovlaštenim voditi (ili, u slučaju sudija, prosuđivati valjanost) zakletvi, izjava i afdavita.

- Kakva (ako jeste) obuka o kulturalnoj obavještenosti je trenutno ponuđena sudijama i sudskom osoblju? Postoji li neka obuka ili specifične smjernice koje upućuju na to kako bi trebalo obavljati zakletve i izjave sa osobama koje nisu kršćanske vjere?
- Kakva (ako jeste) obuka o kulturalnoj obavještenosti je trenutno ponuđena mirovnim sudijama, policiji, advokatima, članovima parlamenta, javnim bilježnicima i svim drugim licima pred kojima se može napraviti i ovjeriti afdavit?
- Koliko je ponuđena obuka adekvatna? Kako se može unaprijediti? Možete li navesti primjer dobre i loše prakse od strane sudskog osoblja i drugih lica pred kojima se može napraviti i ovjeriti afdavit?
- U kojoj mjeri osobe različitog etničkog porijekla i kulturoloških tradicija, shvataju svrhu zaklinjanja ili davanja izjave? Je li njima objašnjen značaj zakletve? Je li im stavljeno na znanje njihovo pravo da polože kulturološki prikladnu zakletvu ili izjavu.
- Možete li navesti primjere situacija gdje su dovedene u pitanje zakletve ili izjave svjedoka, porotnika ili drugih lica (bilo od strane lica koje zaklinje, ili poslije od strane advokata u toku postupka), na temelju tvrdnje da to ne odražava određenu vjeroispovijest (na primjer, budist se zakune na Bibliju, kao što se dogodilo u jednoj

objavljenoj sudskoj odluci) ili pak, da svjedok ne govori istinu (na primjer, utemeljeno na stereotipovima etničnosti)? Kako sudski službenici i drugi odlučuju i trebaju odlučivati da li zakletva obavezuje savjest svjedoka?

Dostupnost i raznolikost slojeva osoba kojima je trenutno dozvoljeno da posvjedoče afdavit i statutarnu deklaraciju

Afdaviti su dokumenti koji generalno sadrže pisani iskaz neke osobe, na koji će se sud oslanjati u toku postupka. Takve osobe (koje se u ovom kontekstu nazivaju "deponenti" - zakleti svjedoci) moraju se zakleti ili potpisati u afdavitu na potpuno isti način kao kod zakletve ili izjave prije usmenog svjedočenja.

Statutarna deklaracija je pismeno navođenje činjenica. Suprotno afdavitu, u statutarnim deklaracijama se ne zaklinje niti potpisuje ali svjedok radije da svečanu izjavu da su tvrdnje navedene u statutarnoj deklaraciji tačne.

Zakonom o svjedočenju određena je lista osoba koje mogu posvjedočiti potpisivanje statutarne deklaracije. To su mirovne sudije, advokati, razni sudski službenici, određeni policijski službenici, opštinski vijećnici, direktori škola, bankovni menadžeri, sveštenici i razne registrovane profesionalne osobe kao što su doktori, zubari, veterinari i farmaceuti.

Skupine osoba koje mogu posvjedočiti afdavit su prilično ograničenije iako uključuju dodatne skupine sudija, sudskih pomoćnika, upravitelja i upraviteljskih pomoćnika. Oni također uključuju mirovne sudije ili sudije za kaucije, razne, definisane, sudske službenike, trenutne i bivše članove parlamenta, advokate i javne bilježnike, određene policijske službenike i opštinske službenike. Ipak, većini raznih, profesionalnih skupina čiji su pripadnici ovlašteni da posvjedoče statutarnu deklaraciju (uključujući doktore, veterinare, farmaceute, direktore škola, bankarske menadžere, sveštenike itd), *nije dozvoljeno* posvjedočiti afdavit. Kao dodatak ovim kategorijama, zakon dozvoljava da zatvorenici podnesu afdavit pred zatvorskim "čuvarima" i "tamničarima."

- Jesu li trenutne grupe osoba dovoljno dostupne različitim etničkim zajednicama? Shvataju li one i poštuju li vjeroispovijesti raznih etničkih zajednica?

- Smatrate li da su ljudi različitog kulturološkog porijekla, adekvatno zastupljeni u trenutnim skupinama osoba.
- Trebaju li trenutne skupine osoba biti proširene i ako je tako, koje druge skupine bi trebale imati dozvolu da svjedoče afidavite i statutarne deklaracije?

Engleski kao drugi jezik i druga pitanja

Komisija bi takođe htjela da čuje i Vaše mišljenje o stvarima koje se odnose na ovu istragu uključujući (iako ne samo njih) ispod navedene:

- Šta je obezbijeđeno svjedocima kojima je engleski drugi jezik? Jesu li prevodioci na raspolaganju za polaganje zakletve i afidavita?
- Koliko su prikladni i tačni prevodi sakralnih zakletvi različitih religija?
- Postoji li problem sa *etničkim stereotipima ili poistovjećivanjem religije i nacionalnosti*? Na primjer, dolazi li do pretpostavki da osobe određenog etničkog porijekla moraju biti iste religije?
- Šta mislite o tvrdnjama da je zaklinjanje sa Biblijom, kao osnovnim vidom zakletve, opravdano na osnovu činjenice da je to dio kulturalne tradicije koja je danas još uvijek dominantna u Australiji?

PODNOŠENJE PRIJEDLOGA

Ne postoji naročit metod organizovanja ili predstavljanja prijedloga. Možete podnijeti pismo, kratak izvještaj ili komentar, ili duži istraživački dokumenat. Pomoćni materijali kao što su video, objekti i fotografije, prihvaćeni su i mogu se vratiti po zavšetku istrage.

Komisija traži da pomognete tako što ćete poslati *potpisan* prijedlog u urede komisije do određenog datuma, bilo da je otkucan, na disku ili emailom a potpisana potvrda o vjerodostojnosti šalje se posebno.

Ako potpisujete u ime neke organizacije, molimo Vas navedite Vaš položaj u organizaciji i/ili ko odobrava prijedlog.

Povjerljivost

Svi prijedlozi se drže kao javni dokumenti osim kada se zahtijeva povjerljivost. Komisija može prijedloge omogućiti dostupnim za javnost i može odštampati prijedloge i izvadke prijedloga na diskretan način.

Komisija namjerava postaviti prijedloge na internet stranicu. Ako želite da cijeli ili dio Vašeg prijedloga bude povjerljiv, molimo Vas navedite to kada podnosite prijedlog. Komisija će Vas obavijestiti o svojoj odluci. Ako želite publicirati Vaš prijedlog u istrazi, morate najprije dobiti odobrenje komisije.

Parlamentarna privilegija

Prijedlozi i iskazi sa javnih saslušanja su zaštićeni parlamentarnom privilegijom. To znači da ništa u prijedlogu ne može izazvati pravni postupak protiv autora niti može biti subjekat pravno sudskog postupka,

Članovi Komisije za zakonsku reformu

Mr Murray Thompson, MLA (Predsjedavajući)
 HonDianne Hadden,MLC (Zamjenik)
 Hon Ron Bowden MLC
 Hon Peter Katsambanis, MLC
 Mr Telmo Languiller, MLA
 Ms Andrea McCall, MLA
 Mr Bob Stensholt, MLA

Redoslijed istrage

Zadnji rok za prijedloge je **19 juli 2002**. Komisija planira održati javna saslušanja 1. i 2. augusta 2002. Da biste zakazali termin da govorite na javnom saslušanju, molimo Vas kontaktirajte sekreterijat Komisije.

Podaci za kontakt

Molimo Vas, kontaktirajte sekreterijat na (03) 9651 3644 za više informacija i organizovanje javnih saslušanja. **Prijedloge treba adresirati na:**

**Executive Officer
 Victorian Parliament Law Reform Committee
 Level 8, 35 Spring Street
 Melbourne 3004.
 Email: VPLRC@parliament.vic.gov.au
 Tel: (03) 9651 3644 Fax: (03) 9651 3674.**